26/03/2024

Καθηγητής Χρήστος Οικονόμου: «Αδέσποτα» και χαμένα «κορμιά»

/ Γνώμες

«ΑΔΕΣΠΟΤΑ» ΚΑΙ ΧΑΜΕΝΑ «ΚΟΡΜΙΑ»

μια υβριστική και βλάσφημη αφίσα

στο 26ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης

Του Καθηγητή Χρήστου Κ. Οικονόμου

Προέδρου του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας

τέως Προέδρου και Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής

του Αριστοτελείου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης

Στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, παρουσιάστηκε μια αφίσα του ντοκιμαντέρ, «Αδέσποτα κορμιά», εγώ προσθέτω και «Χαμένα κορμιά», που απεικονίζει την Παναγία γυμνόστηθη και ημίγυμνη σε κατάσταση εγκυμονούσας και σταυρωμένης, στο ξύλο του σταυρού, απομίμηση της σταυρώσεως του Ιησού Χριστού, γεγονός που αποτελεί βλασφημία της Θεοτόκου Μαρίας και προσβολή των συμβόλων της πίστεως των χριστιανών όλων των Ομολογιών. Πρόκειται για μια ταινία της Ελίνας Ψύκου, με απόλυτη αντιαισθητικότητα, ερασιτεχνικής κατασκευής και υβριστικού κατά της Μητέρας του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού περιεχομένου.

Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Φιλόθεος, ορθά πράττοντας, απέστειλε επιστολή προς τη Γενική Διευθύντρια του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, Ελίζ Ζαλαντό, στην οποία ζητούσε την μη ανάρτηση της αφίσας, για την διαφήμιση του ντοκιμαντέρ «Αδέσποτα κορμιά», η οποία απεικονίζει, όπως αναφέραμε, ένα σταυρό με μια γυμνόστηθη και ημίγυμνη γυναίκα σταυρωμένη, αντί του σταυρωμένου Ιησού Χριστού, του οποίου φέρει και την επιγραφή Ιησούς Ναζωραίος Βασιλεύς των Ιουδαίων (Ι.Ν.Β.Ι.). Όπως τονίζει, ο Παναγιώτατος: «Είναι βαθύτατα προκλητική για το θρησκευτικό συναίσθημα των χριστιανών της πόλης μας, ανεξαρτήτως δόγματος και ομολογίας. Ένας σταυρός με μια ημίγυμνη γυναίκα, πιθανώς την Παναγία, την οποία περιβάλλουν τα αστέρια της Ευρωπαϊκής Σημαίας». Και όπως εύστοχα επισημαίνει ο Μητροπολίτης Φιλόθεος: «Τείνει, δυστυχώς, να καταστεί συνήθεια τα τελευταία χρόνια η εκ μέρους διαφόρων “καλλιτεχνών” χρησιμοποίηση των ιερών προσώπων της πίστης». Και καταλήγει: «Γι’ αυτό ακριβώς ζητούμε και από σας να μη συναινέσετε στο να προσβληθεί η ελεύθερη διάθεση της αγάπης μας για τον Χριστό, την Εκκλησία του και τα ιερά πρόσωπα της πίστης μας, με ανάρτηση της αφίσας για την διαφήμιση του ντοκιμαντέρ “Αδέσποτα Κορμιά”».

Απαντώντας στον Παναγιώτατο η Γενική Διευθύντρια του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, κ. Ελίζ Ζαλαντό, αποδέχεται ότι διάφοροι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν (γράφε κακοποιούν) τα ιερά πρόσωπα της πίστης, για να διαφημίσουν εκδηλώσεις και δημιουργήματα τέχνης, ωστόσο, τονίζει, σε απαντητική επιστολή της, ότι αυτό δεν συμβαίνει «με την αφίσα της κ. Ελίνας Ψύκου, η οποία δεν πιστεύω ότι προσβάλλει την ελεύθερη διάθεση της αγάπης μας για τον Χριστό, την Εκκλησία του και τα ιερά πρόσωπα της πίστης μας». Και καταλήγει: «Δεν ακολουθεί βεβαίως τη γνωστή εκκλησιαστική τεχνοτροπία, όμως εκατοντάδες καλλιτέχνες από την Αναγέννηση ως τις μέρες μας χρησιμοποίησαν διαφορετικές τεχνοτροπίες, για να απεικονίσουν τα Πάθη του Χριστού και να τα

ταυτίσουν αλληγορικά με τις αγωνίες των ανένδως πασχόντων ανθρώπων».

Πραγματικά εκπλήσσεται κανείς, όταν συνειδητά και με σαφή απεικόνιση παραποιεί στη συγκεκριμένη αφίσα, η Ελίνα Ψύκου, κάθε ιστορικό στοιχείο, το οποίο αναφέρεται στα ιστορικά κείμενα της Καινής Διαθήκης, τα Ευαγγέλια και όλα τα ιερά κείμενα, τόσο των Κανονικών όσο και των Αποκρύφων. Αλλά και η αλληγορία δεν βοηθά την αφίσα με τον τίτλο «Αδέσποτα κορμιά», να παρουσιάζει την Παναγία, γυμνόστηθη και ημίγυμνη, σε κατάσταση εγκυμονούσας.

Ένα έργο τέχνης κατά την άποψή μου, στηρίζεται σε δύο άξονες: Ο πρώτος αναφέρεται στην αισθητική του έργου και ο δεύτερος στο μήνυμα που θέλει να μεταφέρει.

Από αισθητικής πλευράς, η εικόνα της αφίσας προκαλεί αποτροπιασμό και αποστροφή, που δεν συμβαδίζει με την εικόνα «της υψηλοτέρας των ουρανών και καθαροτέρας λαμπηδόνων ηλιακών», που αναφέρει η υμνολογία για την Υπεραγία Θεοτόκο. Επίσης, αν ανατρέξουμε στον Ακάθιστο Ύμνο και την Υμνολογία της Εκκλησίας, θα διαπιστώσουμε ότι εμπνέει τους υμνογράφους της. Όσο και να ερευνήσουμε δεν θα βρούμε τίποτε που να θυμίζει αντιστοιχία, αυτού του υβριστικού κατασκευάσματος, που δεν έχει τίποτε που να θυμίζει την μεσίτρια Θεοτόκο προς τον δικαιοκρίτη Τριαδικό Θεό. Όπως ακούμε στον Ακάθιστο Ύμνο η Θεοτόκος είναι: «Η γέφυρα, η μετάγουσα τους εκ γης προς ουρανόν». Ενώ παράλληλα αποκαλείται: «Τιμιωτέρα των Χερουβείμ και ενδοξοτέρα ασυγκρίτως των Σεραφείμ, η αδιαφθόρως Θεόν Λόγον τεκούσα, η όντως Θεοτόκος», την οποία οι πιστοί μεγαλύνομεν.

Αυτή η προκλητική αφίσα, που προσπαθεί να παρουσιάσει μια ευτελισμένη γυναίκα, με θέμα: «Αδέσποτα» και χαμένα «κορμιά», θα πρόσθετα, ποια ιστορική ή αλληγορική σχέση μπορεί να έχει με την Παρθένο Μαρία, η οποία, έχοντας άγνοια του τρόπου συλλήψεώς της, ερωτά τον άγγελο: «Πώς έστε μοι τούτο, επεί άνδρα ου γινώσκω» (Λουκ. 1,34). Είναι σαφής η βιβλική αναφορά του τρόπου συλλήψεως της Μαριάμ: «Πνεύμα Άγιον επελεύσεται επί σε και δύναμις υψίστου επισκιάσει σοι, διό και το γεννώμενον άγιον κληθήσεται υιός Θεού» (Λουκ. 1,35). Αυτό το όντως «αδέσποτο» και χαμένο «κορμί» της αφίσας, μπορεί να έχει οποιαδήποτε ιστορική, παραβολική ή αλληγορική σχέση με τα γεγονότα της συλλήψεως και εγκυμοσύνης της Θεοτόκου; Αυτή η όντως διαστρεβλωμένη και αφύσικη εικόνα στην αφίσα, μπορεί να αποδίδει, έστω και κατ' ελάχιστον, την ιστορική βιβλική διήγηση του ιστορικού ευαγγελιστή Λουκά; Αν αυτό δεν αποτελεί προσβολή της τιμής και της υπόληψης, όχι μόνον της Θεοτόκου, αλλά και της κάθε γυναίκας, που διεκδικεί σεβασμό, εκτίμηση και αναγνώριση της φύσης και της ύπαρξής της, τότε τί μπορεί να είναι;

Η κάθε γυναίκα, η οποία σέβεται τη Θεοτόκο και Μητέρα του Θεού Λόγου, ως πρότυπο γυναίκας, που προσφέρει τη φύση της, το σώμα και την ψυχή της, ως συμβολή της αυξήσεως του ανθρωπίνου γένους δεν εκφράζεται σ' αυτά τα «αδέσποτα» και χαμένα «κορμιά».

Είναι τουλάχιστο ατάλαντο, άστοχο και αφελές, να υποστηρίζει η κ. Ελίζ Ζαλαντό, η γενική διευθύντρια του Φεστιβάλ Κινηματογράφου, στην απάντησή της στην επιστολή του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Φιλοθέου, ότι «δεν υπάρχει κάτι το προσβλητικό στην αφίσα, των «αδέσποτων» και χαμένων «κορμιών». Θίγεται κάθε σοβαρότητα της κάθε εγκύου γυναίκας, ευτελίζεται η προσωπικότητά της, υποτιμάται το σώμα και το πνεύμα, η ύπαρξή της και διαπομπεύεται ακόμη και το στήθος της, το οποίο, συν τοις άλλοις», έχει την υψηλή χρηστικότητα του θηλασμού του κάθε βρέφους. Γι' αυτό κάποια γυναίκα από το πλήθος, ενώ άκουγε τον Ιησού Χριστό να μιλά στον ισραηλιτικό λαό, φώναξε δυνατά και του είπε: «Χαρά στη μάνα που σε γέννησε και σε θήλασε». («Μακαρία η κοιλία η βαστάσασά σε και μαστοί ους εθήλασας») (Λουκ. 17,27). Θίγεται και ευτελίζεται από την αφίσα, των «αδέσποτων» και χαμένων «κορμιών», η ιερότητα του σώματος και η ιερότητα της ύπαρξης και της προσωπικότητας κάθε γυναίκας. Ευτελίζει και διακωμωδεί, ό,τι ιερό και όσιο έχει το γυναικείο σώμα και διαστρέφει και διαπομπεύει, ακόμη, και τη γυναικεία ομορφιά.

Όσον αφορά τη «θεολογική άποψη» της Ελίζ Ζαλαντό, «ότι ο Σταυρός του Κυρίου δεν είναι μόνον ένα σύμβολο πίστεως, μια άλλη εικόνα που αναπαράγεται στατικά ανά τους αιώνες, αλλά και ένας συμπεριληπτικός τόπος και ένας εν κινήσει τρόπος που αγκαλιάζει τον πεπτωκότα άνθρωπο, τον πάσχοντα άνθρωπο, τον εσαεί ξένο,

τον οποίο οφείλουμε να υποδεχόμεθα με ταπεινότητα, κατανόηση και αγάπη», αυτά είναι εύστοχες επισημάνσεις, με την προϋπόθεση ότι εκφράζουν πίστη στη σωτηριολογική και εσχατολογική διάσταση του σταυρού και της σταυρικής θυσίας του Ιησού Χριστού.

Όταν διακωμωδείται, όμως, κ. Ζαλαντό και Ψύκου, τον σταυρό του Χριστού με φαιδρά υποκατάστατα γυμνόστηθης και ημίγυμνης γυναίκας, δεν οδηγείτε τη σκέψη, την καρδιά και τα αισθήματα, σε αποστροφή στον χριστολογικό, σωτηριολογικό, αγιοπνευματικό και τριαδολογικό χαρακτήρα και αποστολή του σταυρού, για τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους και τη θέωση του κάθε ανθρωπίνου όντος, μαζί με ολόκληρη τη κτίση; Το άνοιγμα των χεριών του Χριστού πάνω στον σταυρό, δηλώνει, κατά την πατερική θεολογία, το κάλεσμα όλων των ανθρώπων να προσέλθουν στη βάση του σταυρού, ώστε να γευθούν από τους καθαρτικούς κρουνούς, που αναβλύζουν από την πλευρά του σταυρωμένου Ιησού και όχι από το υποκατάστατο γυμνόστηθης και ημίγυμνης γυναίκας, με τη χαρακτηριστική συλλογική έκφραση «αδέσποτων» και χαμένων «κορμιών». Η θεολογία της ιστορίας της θείας Οικονομίας αποκαθαίρει κάθε διαστροφή της ανθρώπινης ύπαρξης και αποκαθιστά την αλήθεια, ως εμπειρία αγιότητας, που οδηγεί στη θέωση και όχι σε βορβορώδη κατάπτωση. Ο πτωτικός άνθρωπος αναγεννάται εν Χριστώ Ιησού, με τις πρεσβείες της Παναγίας και συσταυρώνεται, συνθάπτεται και συνανίσταται με τον παθόντα, σταυρωθέντα και αναστάντα Κύριο της δόξας. Αντιλαμβάνεσθε, λοιπόν, ότι η Παναγία είναι για μας τους χριστιανούς η Μητέρα του Κυρίου μας και Μητέρα μας;

Και εδώ θέλω να σας πληροφορήσω, ότι ο Ιησούς Χριστός και η ίδια η Εκκλησία, με τα σύμβολά της, δεν κλονίζεται, ούτε από τα σκάνδαλα και τις αστοχίες των λειτουργών της, ούτε καν από τα σχίσματα και τις αιρέσεις, διότι «πύλαι άδου ου κατισχύσουσιν αυτής» (Ματθ. 16,18), πόσο μάλλον από τα «αδέσποτα» και χαμένα «κορμιά». Ωστόσο, οφείλει η Εκκλησία και η θεολογική επιστήμη να αποκαθιστά την ιστορική αλήθεια και να υπογραμμίζει το πραγματικό νόημα της σταυρικής θυσίας του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού, ως προϋπόθεση για την ανακαίνιση της κτίσης και τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους. Αυτό αποτελεί την υψίστη αγαπητική έκφραση του Τριαδικού Θεού, για τη σωτηρία του σύμπαντος κόσμου. Ο Απ. Παύλος τονίζει, ότι το κήρυγμα για τον σταυρικό θάνατο του Χριστού είναι μια «μωρία», γι’ αυτούς που πάνε προς τον χαμό τους, ενώ για εκείνους όμως που επιλέγουν τον δρόμο της σωτηρίας, είναι η δύναμη του Θεού: «Ημείς δε κηρύσσομεν Χριστόν εσταυρωμένον, Ιουδαίοις μεν σκάνδαλον, Έλλησι δε μωρίαν, αυτοίς δε τοις κλητοίς, Ιουδαίοις τε και Έλλησι, Χριστόν Θεού δύναμιν και Θεού σοφίαν» (Α΄ Κορ. 1,23-24).

Με όσα ανέφερα παραπάνω γίνεται σαφές ότι η συγκεκριμένη αφίσα δεν προσφέρει απολύτως τίποτα στην τέχνη, την αισθητική και τον προβληματισμό, αντίθετα αποτελεί διαστρέβλωση και παραποίηση όλων των ιστορικών γεγονότων και

συμβολικών νοημάτων της ζωής της Θεοτόκου Μαρίας και του χριστολογικού, σωτηριολογικού και εσχατολογικού μηνύματος της σταυρώσεως του Ιησού Χριστού, που τιμούν εκατομμύρια πιστοί, όλων των Ομολογιών σ’ ολόκληρη της ανθρωπότητα.